

Piše: doc. dr. Adriana Radosavac

Organska proizvodnja - unosan biznis ili ne?

Svest o organskoj proizvodnji oživela je u vreme industrijalizacije u svetu koji karakterišu brojni zagađivači u svim privrednim granama, posebno hemijska industrija, Petrohemija, čiji sekundarni produkti kao zagađivači dospevaju u životnu sredinu. Osim toga, hemijska industrija je proizvođač brojnih hemijskih sredstava koja se koriste u proizvodnim procesima, a sa kojima je čovek u kontaktu.

Među hemijskim sredstvima, pesticidi predstavljaju proizvode koji su toksični po ljudsko zdravlje, a koji se koriste u konvencionalnoj poljoprivrednoj proizvodnji i suzbijanju kompetitorskih biljaka, bolesti i štetočina. Početkom Zelene revolucije u poljoprivrednoj praksi se povećala primena pesticida i mineralnih đubriva, što je nastavljeno do današnjeg dana. Politička odluka ministara poljoprivrede osamdesetih godina 20. veka doneta je razrešavanjem dileme prema stavu nobelovca Normana Burlaga koji je tada rekao da je bolje da se obezbedi hrana za ljudsku populaciju uz korišćenje pesticida, nego da ljudi umiru od gladi. Uz upotrebu pesticida i mineralnih đubriva postignuti su višestruko veći prinosi poljoprivrednih biljnih vrsta, povećana je količina hrane, smanjena je glad ljudi u svetu, ali nije u potpunosti rešen problem umiranja ljudi od gladi.

Prema podacima UN, za ishranu svetskog stanovništva neophodno je obezbediti dovoljnu količinu hrane čime bi se sprečilo dnevno umiranje oko 20 hiljada u svetu i rešio problem gladi za približno 11% stanovništva ili oko 815 miliona ljudi, koji su uglavnom u zemljama u razvoju, posebno u nekim državama Afrike (Nigerija, Sudan, Somalija, Kongo, Etiopija, Kenija...), jugoistočne i zapadne Azije (Jemen, Oman, Laos, Kambodža...). Stanje je alarmantno imajući u vidu da 3/4 od broja stanovnika koji umiru od gladi čine deca i da je svako četvrto dete neuhranjeno u zemljama u razvoju. Nedostatak hrane je povezan sa pojavom brojnih bolesti i ugrožavanjem zdravlja i života dece i odraslih u svetu.

Imajući u vidu da se na godišnjem nivou baci 1,3 milijarde tona hrane, što je, izraženo u novcu, približno 300 milijardi dolara, jasno

je da se problem umiranja od gladi može rešiti jačanjem međunarodne solidarnosti u programu proizvodnje, trgovine i distribucije hrane. Potrebno je da u svim političkim odlukama značaj čoveka i njegove ishrane bude prioritetniji od profita.

U industrijalizaciju poljoprivrede, gajenje hranidbenih biljaka, ishranu životinja uključen je faktor ekonomičnosti koji se ne ostvaruje u potpunosti zbog narušene dobre prakse kroz nestručnu primenu pesticida (neadekvatna doza, način i vreme, odlaganje ambalaže) koja narušava bezbednost životne sredine (staništa), poljoprivrednog proizvoda, proizvođača i potrošača. Prekomernom primenom pesticida zagađuje se životna sre-

Imajući u vidu da se na godišnjem nivou baci 1,3 milijarde tona hrane, što je, izraženo u novcu, približno 300 milijardi dolara, jasno je da se problem umiranja od gladi može rešiti jačanjem međunarodne solidarnosti u programu proizvodnje, trgovine i distribucije hrane. Potrebno je da u svim političkim odlukama značaj čoveka i njegove ishrane bude prioritetniji od profita.

dina, a nepoštovanje karence pesticida radi bržeg iznošenja proizvoda na tržište i sticanja profita predstavlja opasnost po zdravlje svih karika u lancu ishrane, a posebno ljudi koji su potrošači svih tih proizvoda u lancu. Slični su efekti narušavanja dobre prakse gajenja domaćih životinja usled nestručne i prekomerne upotrebe i primene antibiotika i hormona.

U okviru radnih sastanaka na Fakultetu za primenjeni menadžment, ekonomiju i finansije (MEF) uočavaju se savremeni problemi kvantiteta i kvaliteta hrane i ishrane populacije ljudi u Republici Srbiji. U brojnim naučnim istraživanjima u svetu ustanovljena je ugroženost zdravstvene bezbednosti poljo-

privrednih proizvoda kao posledica neadekvatne tehnologije proizvodnje, nestručnosti proizvođača, nepoštovanja procedura u primarnoj i prerađivačkoj proizvodnji hrane i distribuciji prehrambenih proizvoda, kao i pojava u proizvodnji i na tržištu proizvoda od genetički modifikovanih organizama, među kojima su neki nosioci genetičke modifikacije koja je nepoželjna i po zdravlje ljudi štetna. Studente edukujemo o značaju korišćenja organskih proizvoda, kojih ima u ponudi i u studentskom klubu na fakultetu, tako da imaju priliku da ih konzumiraju.

U svojim istraživanjima došla do rezultata da u poljoprivrednoj proizvodnji proizvođači nisu osposobljeni za pravilnu i bez-

bednu upotrebu i primenu pesticida: oni vrše primenu pesticida bez zaštitne odeće i opreme, primenjuju veće koncentracije i nepotrebno više puta. Na MEF-u postoje resursi i kapaciteti za sprovođenje programa ekonomičnosti poljoprivredne proizvodnje i osposobljavanja, kao i direktnog učešća u promociji zdravstveno bezbednih poljoprivrednih proizvoda i ostvarivanje brenda u poljoprivrednoj proizvodnji. MEF zajedno sa drugim subjektima u društvu kao što su NIO, PKS, resorna Ministarstva i finansijske institucije može organizovati obrazovanje za preduzetništvo i preduzetnički menadžment u oblasti organske proizvodnje, ekonomičnu ekološku proizvodnju hrane, promociju organske proizvodnje i proizvoda, kreiranje

brenda, sertifikaciju zdravstveno bezbednog proizvoda itd.

Takođe, studenti MEF-a se osposobljavaju za preduzetničke veštine koje mogu da primene u svim sferama poslovanja, dakle i u oblasti poljoprivrede, npr. u formiranju i razvoju malih, srednjih i velikih farmi, njihovom poslovanju u složenim privrednim i društvenim uslovima, kao i da efikasno upravljaju u procesu unapređenja kvaliteta poljoprivrednih proizvoda i usluga i zadovoljenju zahteva korisnika, da budu uspešni preduzetnici i da u težnji za profitom budu odgovorni i sistematični u planiranju programa rada na farmi u uslovima brzih promena u poslovanju, da budu fleksibilni u prihvatanju inovacija u proizvodnji, prometu i marketingu, a posebno kako da prepoznaju rizike i prednosti novih poslovnih prilika.

U Srbiji, kao i u razvijenim zemljama sveta, postoji svest o potrebi i značaju organske proizvodnje, kao i naglašena želja i zahtevi potrošača za korišćenjem organskih, zdravstveno bezbednih poljoprivrednih proizvoda. Organski proizvod u Republici Srbiji dobija se u proizvodnji koja je usaglašena sa odredbama Zakona o organskoj proizvodnji (Sl. gl. RS 30/2010). Aktivnost institucija, udruženja i pojedinaca zapažena je u propa-

giranju značaja i sprovođenja organske proizvodnje. Dosadašnja iskustva u organskoj proizvodnji pokazala su postojanje brojnih poteškoća, od zasnivanja proizvodnje do plasmana proizvoda. Evidentni su problemi

U svojim istraživanjima došla do rezultata da u poljoprivrednoj proizvodnji proizvođači nisu osposobljeni za pravilnu i bezbednu upotrebu i primenu pesticida: oni vrše primenu pesticida bez zaštitne odeće i opreme, primenjuju veće koncentracije i nepotrebno više puta. Na MEF-u postoje resursi i kapaciteti za sprovođenje programa ekonomičnosti poljoprivredne proizvodnje i osposobljavanja, kao i direktnog učešća u promociji zdravstveno bezbednih poljoprivrednih proizvoda i ostvarivanje brenda u poljoprivrednoj proizvodnji.

u korišćenju prirodnih resursa zbog nepriступčnosti proizvodnih predela, nedostatka komunikacije, odgovarajućih materijala i opreme, skladišta i smeštajnih objekata, ograničenih ljudskih resursa za bavljenje organskom proizvodnjom, ekstenzivnog načina proizvodnje, niskih prinosa i niskih cena proizvoda na tržištu. Iako su cene organskih proizvoda veće u odnosu na cene proizvoda u konvencionalnoj proizvodnji, ovaj vid proizvodnje ne donosi očekivan i realan profit. Zato je potrebno unaprediti podsticajne mere za razvoj organske proizvodnje. Dosadašnja podrška resornog ministarstva i međunarodnih projekata doprinela je većoj

vidljivosti organskih proizvoda u prodajnim lancima velikih supermarketa, što je napredak u odnosu na raniju ponudu organskih proizvoda na pijaci i malim prodavnicama zdrave hrane.

Poljoprivredna proizvodnja zasnovana na principima organske proizvodnje i dobijanje zdravstveno bezbednih proizvoda u Srbiji, kao i u razvijenim zemljama sveta, predstavlja prihvatljiv oblik proizvodnje sa aspekta očuvanja zdravlja ljudi i životne sredine, dobrobiti današnjih i budućih generacija. Nedostaci organske poljoprivredne proizvodnje su nedovoljno obezbeđenje hrane za rešavanje problema gladi ljudske populacije u svetu i neprofitabilnost proizvodnje za proizvođače organske hrane. □

doc. dr. Adriana Radosavac,
MEF fakultet
www.mef.edu.rs